

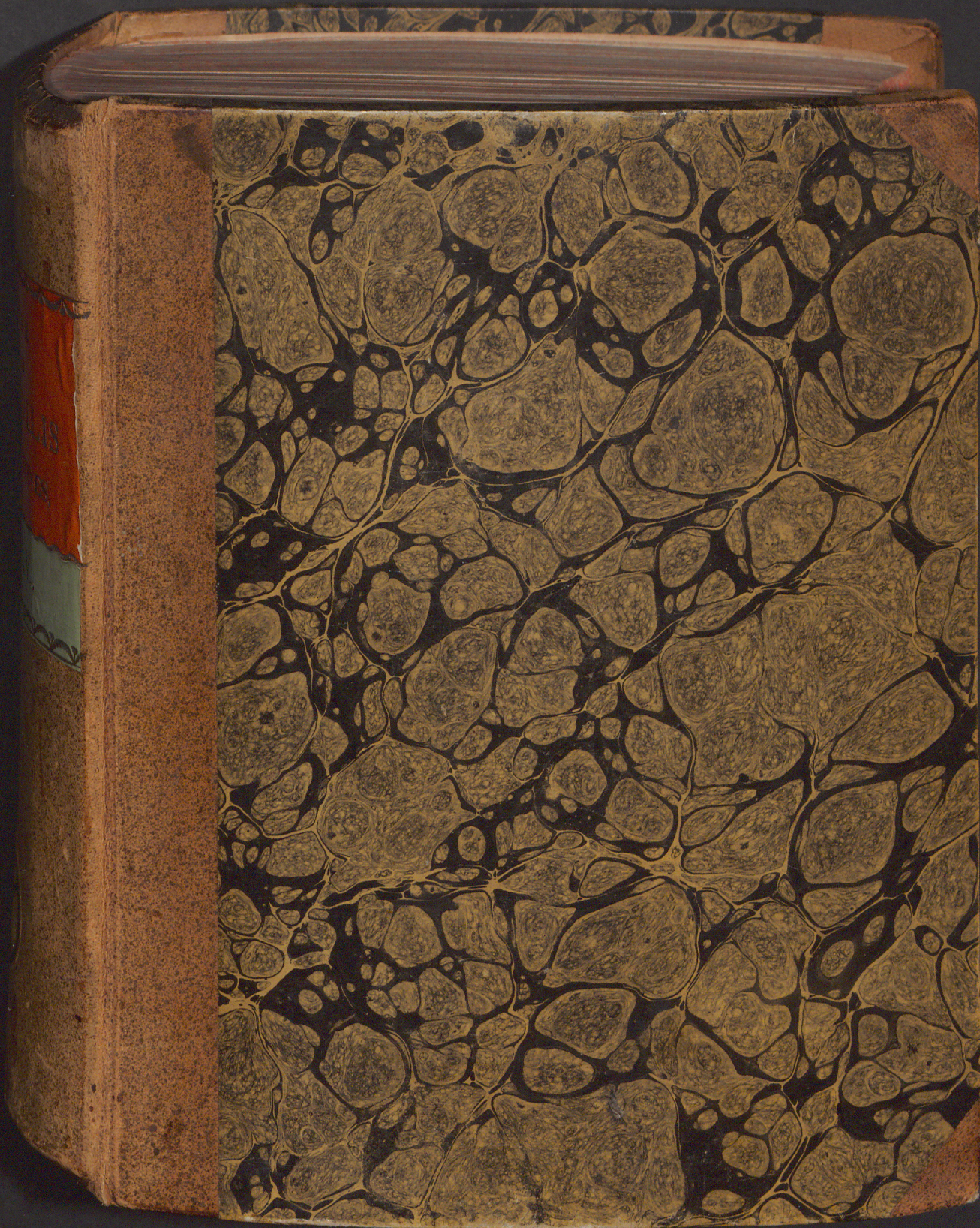
Dissertatio Iuridica De Solvitione Debiti Pecuniarii Mvtata Nvmmorvm Bonitate Intrinseca Ex Tempore Natae Obligationis Aestimanda

Francofurti Ad Viadrum: Typis Ioannis Christiani Winteri, 1762

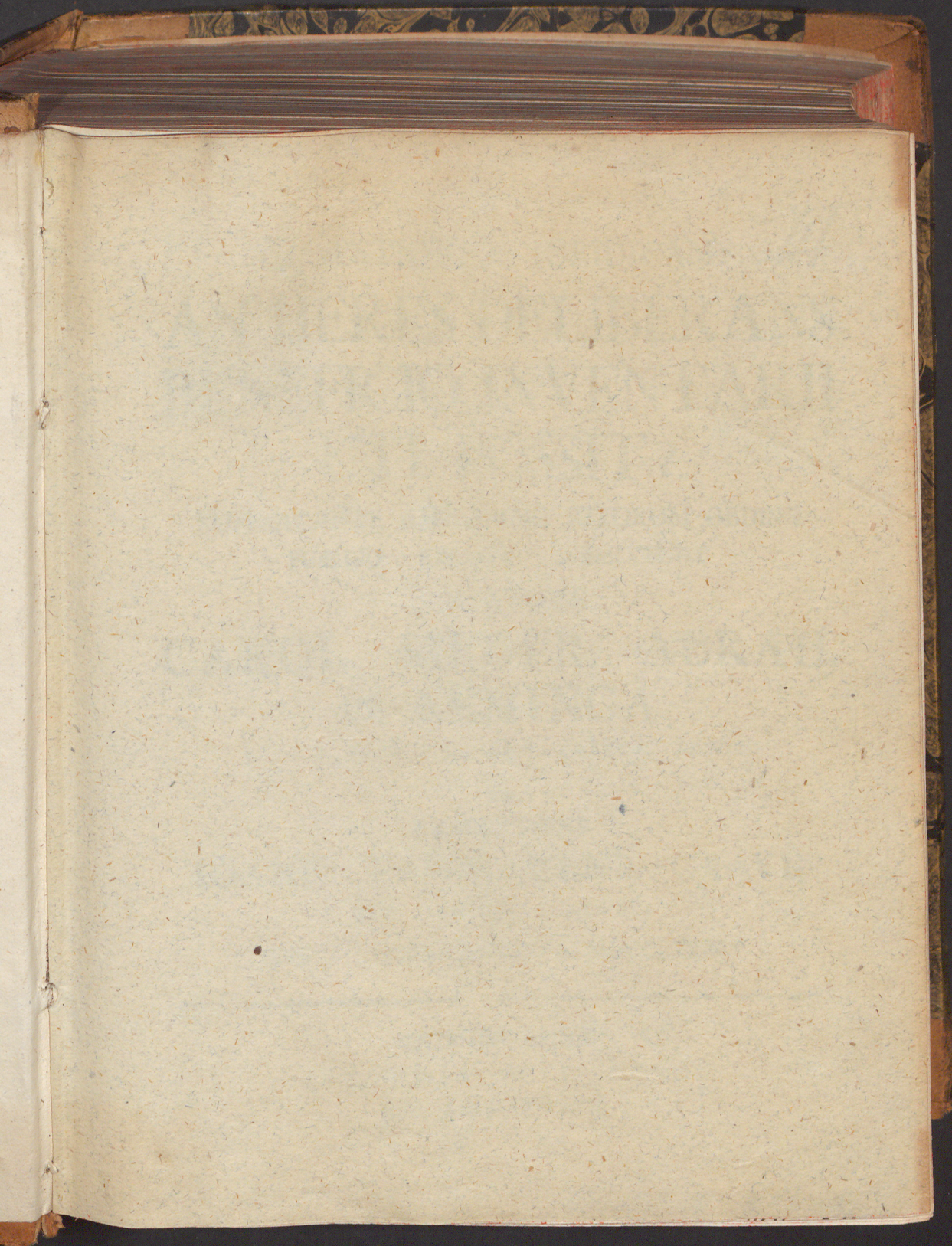
<https://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1858429390>

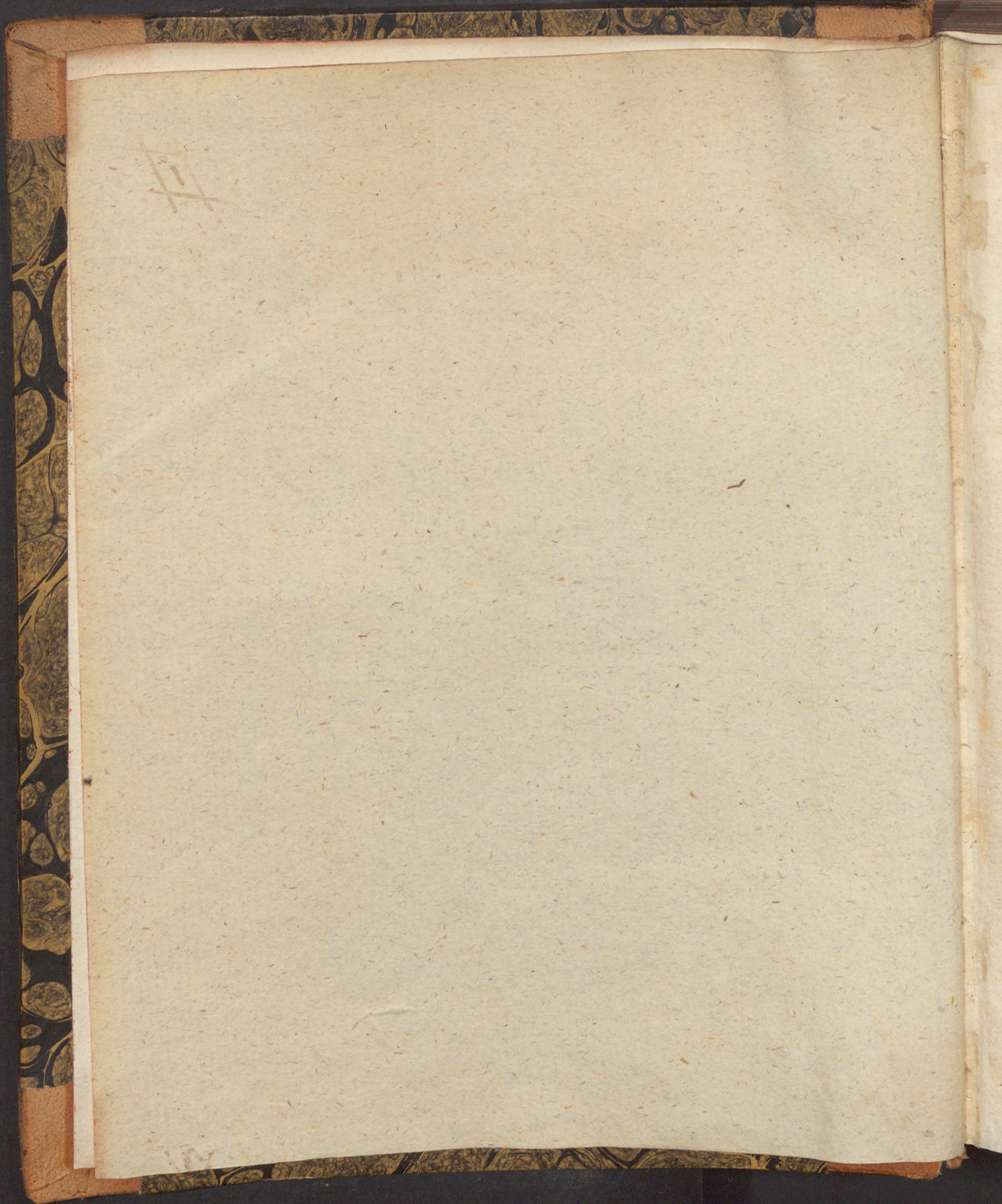
Druck Freier Zugang

H. K — 1 (15.)

DISSERTATIO IURIDICA

DE

SOLVTIONE DEBITI PECV-
NIARII MUTATA NUMMORVM
BONITATE INTRINSECA EX
TEMPORE NATAE OBLI-
GATIONIS AESTI-
MANDA

*Conc. Cr.
65.*

3

QVAM

IN REGIA VIADRINA

PRAESIDE

IO. SAMVELE FRIDERICO BOEHMERO, ICTO

POT. REG. BORVSS. CONSIL. INTIM. ET ACAD. VIA-
DRIN. DIRECTORE

PATRONO SVO PLVRIMVM REVERENDO

D, SEPTEMB. MDCCLXII.

PVBlico EXAMINI SVBMITTET

RESPONDENS

CAROLVS FRIDERICVS SCHNABEL,

MONTENSIS,

FRANCOFVRTI AD VIADRVN,

TYPIB IOANNIS CHRISTIANI WINTERI, ACAD. REG. TYPOGR.

ILLVSTRISSIMO ATQVE EXCELLENTIS-
SIMO DOMINO

D O M I N O

H E N R I C O I X.

S. R. I COMITI

R V T H E N O

COMITI DE PLA VEN

POTENTISSIMI PRVSSIAE REGIS ET ELECTORIS
BRANDENBVRGICI A CONSILII STATUS AC
BELLI SANCTIORIBVS ADMINISTRO

SVPREMI RERV DOMANIALIVM COLLEGII VICE-
PRAESIDI ET DIRECTORI,

IN SVPREMO IVSTITIAE TRIBVNALI PRAESIDI PRIMARIO,
RERV AD ELECTORATVM MARCHIAE SPECTAN-
TIVM RIRECTORI GENERALI,

SVPREMI COLLEGII MEDICORVM PRAESIDI,

REGII PRVSSICI ORDINIS AB AQVILA NIGRA DICTI
EQVITI

HAEREDITARIO IN GRAITZ, CRANICHFELD, GERA,
SCHLEITZ ET LOBENSTEIN, DVNASTAE IN DORTH ET
STAPENSISSE, ITEMQVE BARONIS SATRAPIARVM LORVTH,
MANSWIG ET EISDEN, BANNERETO HAEREDITARIO DV-
CATVS LVXEMBURGICI ET COMITATVS CHIMAEI, MA-
RESCHALLO HAEREDITARIO DITIONVM FAL-
CKENBVRGICAE ET LIMBVRGENSIS,
RELIQVA;

OPVSCVLVM HOCCE ACADEMICVM

HVMILLIMA OBSERVANTIA

ET

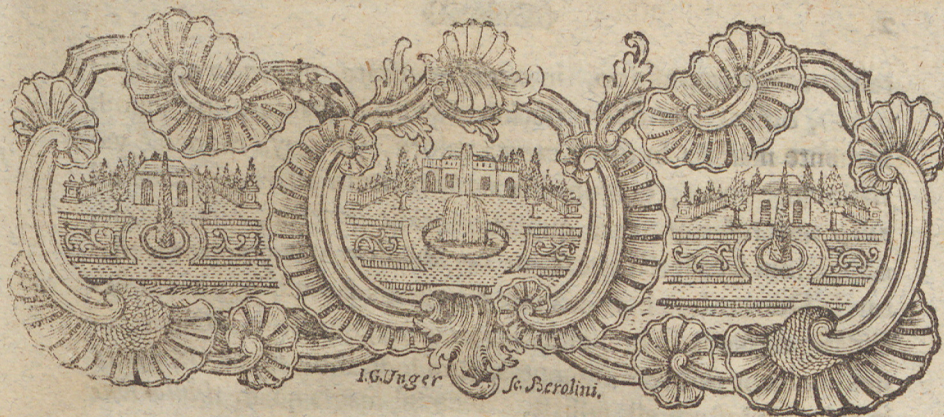
DEVOTISSIMA MENTE

OFFERT ET CONSECRAT

CVLTOR OBSEQIOSISSIMVS

CAROLVS FRIDERICVS SCHNABEL.

DIS.

DISSERTATIO
DE
SOLUTIONE DEBITI PECUNIARIII MUTATA
NUMMORVM BONITATE INTRINSECA
EX TEMPORE NATAE OBLIGATIONIS
AESTIMANDA.

§. I.

NATA SOLUTIONIS IN DEBITIS
PECUNIARIIS.

olutionem *naturalem praestationem* esse eius
quod est in *obligatione*, sive in *pecunia*, sive
in alia quacunque *re*, vel *facto* consistat,
omnes norunt. Nulla ex his intricatio,
et maioribus contradictionibus subiicitur,
quam ea, quae fit ex *pecunia* debita. Quum
enim expeditum fit, nummorum indolem, et valorem non *per-*
rennem, sed variis *mutationibus* subiectum esse, sive quod, re-
tentio

tento valore impositio, in *metalli* puritate, et *pondere*, vulgo: *gehalt*, *Schrot und Korn*, declinent, vel augeantur, sive quod, manente materia in solo *externo* valore, seu *curfu* monetae variatio intercedat, quarum illa ad bonitatem *internam*, haec ad *externam* refertur, fere quotidie incidit quaestio, qua ratione, obligationi satisfieri debeat, ut nec debitor, nec creditor laedatur. Docent hoc inprimis fata praesentis saeculi, quo tanta declinatio monetae a bonitate *interna* enata, quanta ad committendos invicem tum contrahentes, tum iudicantes super eo, quod in *solutione* iustum est, sufficit. Nemini magis quam *debitoribus* haecenus fortuna favit a nexu obligationis per *qualemcunque* pecuniam, modo *publice* probata esset, se explicandi. Quotusquisque enim est, qui nescit, quanta cum audacia hucusque illi, qui ante decennium, et quod excurrit, *probam* monetam, tum *vulgarem*, *mutuo* acceperunt, eandem nummorum deteriorum, sed iam *currentium* solutione pensaverint, nihil referre rati, utrum in *eadem*, an *simili* moneta creditori satisfiat, modo valorem *externum* eundem cum nummis acceptis habeat, eo, quod *quantitatis* debitores sint, et sic creditores suum consequantur, quoties *tantundem*, seu eandem *summam* receperint. Hinc mira alacritas debitorum in *resignandis* fortibus, *mora* eorum fere inaudita: hinc frequens et subdola negotiatio pro conquienda pecunia *currente*, ut pristinam obligationem tollerent, adeo, ut, quot intra *viginti*, et quod excurrit, annos sensim *mutuo* accepti nummi, *melioris*, qui tum currebant, notae, intra proximum *annum* vel *biennium*, oblatis *peioribus*, pensatos fuisse constet. Gemina sunt fata praestationem, quae ex *aliis* contractibus, in quibus de *dando* agitur, puta *emtionem*, *locationem*, debitaе, quoties earum solutio in illa tempora incidit, quibus nummi hucusque *deteriores* esse coepti. Etiam in his temporibus inserviendum esse debitores haecenus crediderunt, et nihil non egerunt, ut nummis tempore *solutionis* probatis fidem liberarent, non attento, utrum, cum *promissio* facta, *eiusdem*, an *deterioris* notae fuerint. Alia prorsus *creditoribus* haesit philosophia, quibus non modo probis

probis nummorum speciebus *mutuo* datis caruisse, intolerabile visum, verum quibus *aliae* praestationes *pecuniariae* non potuerunt non perniciosae esse, dum peiori moneta subinde cusa, se in effectu *minus*, quam in stipulationem deductum, accipere, observarent. Hinc infinitae eorum querelae contra solutionis *acceptationem*; Hinc *protestationum* multitudo: Hinc quotidiana *depositionis* iudicialis praxis, ne nimis festinata acceptance iuribus suis officere viderentur. Quibus hoc modo inter se debellarunt rationibus *contrabentes*, iisdem *iudices* utrinque prouocati, aliis causam *debitorum* agentibus, aliis pro *creditoribus* respondentibus, et lites ex adoptatis diversis principiis ita implicantibus, ut *incertitudo* iudicatorum nec finem, nec modum habuerit, et iurisprudentia cum maximo civium incommodo non potuerit non *varia* facta subire. In hisce terris AVGVSTISSIMVS REX huic malo nuper medicinam paravit, et Edicto sapientissimo sanxit, ut resignata a debitore sorte, pecunia *mutuaticia* in ea bonitate, quae fuit tempore *mutui*, restitueretur. Cum vero eadem dubia *alias* praestationes *nummarias* aequae premere soleant, non inutilem me laborem suscepturum existimavi, si ex limpidissimis, et certioribus principiis rationem solvendi debita pecuniaria mutata bonitate interna in *universum* determinarem, cui fini consequendo hanc exercitationem academicam consecravi.

§. II.

BONITAS MONETAE EXTERNA VEL INTERNA. MOR-
RA AN SOLVTIONEM ALTERET? SIVE DE QVANTITA-
TE SIVE DE SPECIEBVS DEBITIS AGATVR NIL
INTEREST. STATVS CONTROVERSIAE
FORMATVR.

Ea in re, ut rite verfer, quaedam in antecessum mon-
nebo, quae ad *statum controversiae* exacte formandum pertinent,
ut tanto felicior sit applicatio principiorum, quae iurispruden-
tia in hac materia suggerit. Nimirum I) *mutatio* monetae vel

in bonitate externa, et interna *simul* fit, quo casu constat *aliam* prorsus subesse pecuniam, quam quae tempore contractus obtinebat, nec cogi posse creditorem, ut in ea solutionem accipiat, nisi id *suppleatur* quod deest, MOLINAEVS *de usur. Qu. C. N. DCCLIX.* vel in *alterutra* tantum, sive quod aucta, aut imminuta *materiae* puritate, valor *impositivus* idem maneat, sive quod eadem manente, valor augeatur, aut minuat, quae demum ad *praesentem* quaestionem pertinet. Interim quia circa bonitatem *internam* mutatam plurima dubia moventur, in hac *sola*, omitta bonitatis *externae* mutatione, subsistam. II) *Mora* in quaestionibus huc pertinentibus nil prorsus relevat, quae etsi conditionem moratoris circa *accessiones*, veluti *usuras*, interesse mutet, non aequè eundem effectum circa obiectum *principale* habet. Quum enim aucta bonitate intrinseca, deductioni *augmenti*; diminuta, supplemento *decrementi*, etiam *citra moram*, locus sit, ut mox docebo. utique mora in decisiones huc pertinentes non influit. Secus ac sentit VOET. *ad tit. de R. C. §. XXIV.* III) Nil refert, utrum *quantitas* debeatur, an *nummorum* certa *corpora* in stipulationem deducta, an *utriusque* simul in contractu ratio habita fuerit. Nam utrobique, quicquid agitur, obligationem quidem *suo modo* determinat, sed haud sufficit ad arguendum, *qualitatem* pecuniae ab obligatione prorsus fuisse *alienam*, et in dispositione *neglectam*, quamdiu aliud *actum* esse non constiterit. Nam disputo de casu *dubio*, ubi haec *diversitas* non obstat, quo minus lis et quaestio de *qualitate* ad *omnes* hos casus trahatur. IV. Vulgo statum controversiae sic formant, utrum solutio debiti pecuniarii secundum tempus *contractus*, an *solutionis* fieri debeat? Ad tempus *contractus* autem respici dicitur, si quidem nummi *imminuti*, quoties *tot*, et *tales* aureos, quales tempore contractus in bonitate *intrinseca* fuerunt, vel quales quidem *nunc* sunt, sed numero *maiori*, aut in aestimatione ad *pristinam* internam qualitatem redacta, solvuntur, *sin aucti*, quoties quales tempore *obligationis* usitati, eodem numero, vel quales nunc sunt, in numero pauciori, sed *aestimationi*,

tionem, quae fuit tempore *promissionis*, conformi, penduntur. Ad tempus *solutionis* vero, quoties utroque casu, quales nunc sunt, meliores vel deteriores, eodem numero, quo accepti, refunduntur. Fateor tamen mentionem *contractus* esse paulo arctiorem, quam debita, quae hic in disceptationem veniunt, non semper sint ex *contractu*, sed saepe ex *testamento*, et tamen utrobique idem ius obtineat, adeoque rectius quaeratur, utrum ad tempus *natae obligationis*, an *solutionis* sit respiciendum?

§. III.

SOLUTIONEM IN EA PECUNIA QVE FUIT TEMPORE NATAE OBLIGATIONIS FIERI PROBATVR
I. EX RATIONIBVS IVRIS.

His praemissis nil me detinet, quo minus iis calculum addam, qui, reiecto *solutionis* tempore, fidem in *dubio* non aliter in debitis pecuniariis liberari, quam habito ad *natam obligationem* respectu, contendunt. Enimvero unaquaeque res, et sic etiam pecunia numerata, eatenus in obligationem deducta censetur, quatenus tum fuit, quam *nascebatur* obligatio. Quum autem per *solutionem* obligatio tollatur, haec vero cum *consensu* in certum obiectum adolescat, fieri aliter non potest, quam ut per idem illud, quod consensus determinavit, huic satisfiat, non per aliud, quod cum *obligatione* nil commune habet, multo minus, quod ad tollendam eam insufficiens est. Sive itaque post pecuniam in obligationem deductam monetae quid *accefferit*, sive *decefferit*, id nec prodesse, vel obesse creditori potest, quominus nummos in tanta aestimatione recipiat, quantum congruit bonitati, quae fuit tempore *obligationis*. De plano hoc principium in quibuscunque stipulationibus agnoscit PAVLVVS l. 144. de R. I. ac satis emphatice in *mutuo* generatim proponit POMPONIVS l. 3. de R. C. cavetque ne vinum novum deterius pro vetere, quod *mutuo* acceptum detur, idem sine dubio cauturus, si de *pecunia*, quae aequae ad res fungibiles pertinet,

tinet, nominatim disputasset. Eoque pertinet frequens et
 ICtis familiaris doctrina, qua ad determinandas in universum
 obligationes iudicem ad id, *quod ab initio actum*, remittunt l. 77.
de contrah. E. V. l. 2. de haered. vend. l. 34. de R. I. quasi id
 demum, non aliud, pro *cauto* habendum sit *cit. l. 3.* Cui non
 multo dissimilis est locutio *VLPIANI l. 8. pr. mand.* uniuscu-
 iusque contractus *initium* spectandum esse, ad quam quoque
 provocat *ICTus l. 33. de donat. l. 1. §. 11. 12. 13. depof.*
 Quia vero initium sine dubio est id momentum, quo obliga-
 tio, quae a consensu dependet, *constituta*, aut saltem origi-
 netenus *producta*: nullum certius punctum temporis, ex quo
quid, et *quale* sit praestandum, cognosci potest, intercedit, quam
 illud ipsum, quo consensus eius, qui contraxit, vel disposuit,
 editus. Quae *postea* circa obiectum mutationes superveniunt,
 ambitum consensus excedunt, quum de iis *cogitatum* non fue-
 rit. Vti vero ad non cogitata consensus trahi nequit, ita obli-
 gatio semel contracta, perdurat, nec, quantacunque mutatio
postea supervenerit, perdurare desinit. Ad hoc principium, si
 exigimus obligationes pecuniarias, monetae *intrinseca* mutatio-
 ne turbatas, expeditum est, siquidem 1) certae *species* palam
 in obligationem deductae, vel 2) speciebus non nuncupatis, de
 quantitate verbis *generalibus et indefinitis* actum, eam monetae con-
 ditionem praevalere, quae *natae obligationi* est proxima, non eam,
 quae progressu temporis *supervenit*, adeoque sive monetae quid de-
 cesserit, sive accesserit, id nec obesse nec prodesse creditori, quo-
 minus tales nummi, vel alii quidem, sed in tanta *aestimatione*,
 quanta congruit bonitati, quae fuit tempore *obligationis*, solvan-
 tur: sin 3) diserte *mera ac nuda quantitas* debetur, obligatio-
 nem quidem ex hoc momento coalescere, *nummos* vero ad pen-
 sandam eam sufficientes non ad tempus contractus exigendos,
 sed, qualescunque tempore *solutionis* ad complendam *summam*
 sufficiunt, solvendos esse, adeoque contaminata pecunia, dete-
 riores, qui iam existunt, et *quantitatem* conventam adaequant,
 ea vero aucta, *meliores*, ad complendam *summam* necessarios,
 tradi

tradi oportere. Nam primo casu de *speciebus*, altero de *quantitate* et *qualitate* simul, tertio de sola *quantitate* ab initio actum esse censetur.

§. IV.

II. EX ANALOGIA CVM LEGATIS.

Quibus non multo dissimilia sunt, quae a Ictis in materia *legatorum* ultima voluntate relictorum, quoties circa ea post testamentum conditum *mutatio* contigerat, disputata sunt, nimirum utrum debeantur, qualia cum *conderetur* testamentum, an cum *moreretur* testator, fuerint? Sic namque, quum quis *argentum suum l. 7. de Aur. Arg. leg. vel argentum viatorium l. 40. eod. vel pueros quinque l. 41. §. 4. de leg. 3. legaverat*, Icti nos ad tempus *testamenti* remittunt, ut quale argentum, quos pueros *tum* habuit testator, heres praestaret, quasi ex obligatione iam cum *testamento* nascente. Etli enim legata non hoc, sed *mortis* tempore cedant, seu deberi incipiant, et conditio eorum hinc repetenda videatur, id tamen movere non potuit Ictos, ut in decisionibus a tempore nuncupati *testamenti*, quo obligatio futura haeredis *determinatur*, et *producitur*, recederent, optime scientes, testamenta ac contractus hoc commune habere, ut quemadmodum, quicquid *consensu* cautum, in *obligatione* est, ita illa *retro* cum *consensu* coalescere censeantur, adeoque in ea conditione praestanda sint, in qua tempore *confecti testamenti* fuerunt. De legato *pecuniae*, quae per *intrinsecam* mutationem variam experta fortunam, nominatim non agunt veteres Icti, interim quum circa illud eadem ratio, quae eos ad supra dictam decisionem in legatis mutationi obnoxiiis generatim provocavit, occurrat, non sine ratione, quae eorum circa hoc opinio probabilis fuisset, concludi potest. Vnde hoc argumentationis genere non inepte utuntur CARPZ. p. II. C. XXVIII. def. VIII. ANT. FABER in C. L. VIII. Tit. XXIX. def. XV. si contigerit testatorem nummos, quos
postea

postea auctos vel contaminatos esse constiterit, legasse, dum eos secundum bonitatem, quae fuit tempore *testamenti conditi non mortis*, legatario solvendos esse definiunt, nisi ex *verbis et voluntate*, testatorem ad tempus *mortis* respexisse, constat, quorsum pertinet *l. 28. quand. dies leg. l. pen. de fund. instr. leg. l. 14. §. si alimenta de alim. vel cib. leg.* Neque hoc solum ad *corpora* nummorum nuncupata restringendum, sed etiam ad *quantitatem* pecuniae, de qua citati Autores disputant, trahendum, quum *praesumpta voluntas*, quae omne punctum in testamentis fert, idem hoc postulet, ea autem in *dubio* in tales nummos cadat, qui tempore conditi *testamenti* currebant. In hunc modum nuper iudicavit ordo ICtorum huius loci, quum haeres his verbis gravatus esset: *meinem Schwager vermache ich 100 Rthl. in Fridrichs d'or.* Etsi enim is in *recentioribus* tempore mortis currentibus sed *deterioribus* solvere volebat, damnatus tamen fuit ad veteres, qui soli tempore *testamenti* noti, et longe meliores erant, solvendos, quasi ad *hos* tantum, non ad *illos*, qui postea cusi, quorumque cudendorum tum nulla prorsus *suspicio* erat, coniectura voluntatis quadraret.

§. V.

III. EX IVRE CANONICO. EXPLICATUR C. 20. ET 26. DE CENS.

Haecenus *analogia iuris* tempus natae obligationis confirmat. Longe evidentius vero pro eo argumentum suggerit ius *Pontificium*. Id enim, dum de *census pecuniarii* solutione agit, nominatim quaestionem, utrum in *qualitate* pecuniae *veteri*, ex quo nata obligatio, an *recentiori* secundum tempus *praesens* solutio fieri debeat, tempus *impositi* census spectandum esse definit. *Duae* sunt decretales hoc thema illustrantes. Altera in *c. 20. X. de Cens.* altera in *c. 26. eod.* continetur. Prioris facti species agit de censu in *denariis Papiensibus* solvendo, haecenus tamen in *Luccensibus*, pensato, et sine contradictione

dictione accepto. Ex quo vero subinde *Luccenses* imminuti,
 et sic *proportio* pristina cum *Papiensibus* mirifice deficeret, cle-
 ricis *novos* Luccenses eodem numero, sed *declinantes* offerenti-
 bus, Episcopo autem *Papienses*, aut veteres *Luccenses*, vel eorum
aestimationem urgente, Pontifex, qua ratione solutio facienda,
 quaesitus, pro Episcopo respondet, et solutionem ad mensuram
 non *praesentium*, sed *veterum* nummorum *Luccensium*, vel *Pa-
 piensium* exigit. Quamvis enim, utrum moneta in bonitate in-
 terna, an externa *tantum*, an utraque *simul*, tum defecerit, ex
 verbis colligi nequeat, non inepte tamen *prius* vere contigisse,
 et ita speciem ad *praesentem* disputationem accurate quadrare,
 praeter alias circumstantias exinde colligit *конл. cit. l. No. II.*
 quod, posita sola *externi* valoris deminutione, quae vix *simpli-
 cissimos* effugere solet, nec Episcopus tot annis tres Luccenses,
 vix *dimidium* papiensem efficientes, recepisset, nec clerici sine
 manifesta *fraude* ita solvissent. *Neutrum* autem allegaverat
 Episcopus, nec allegat Pontifex, id non omissurus, si tale quid
 clericis imputari potuisset. Reliquum ergo est, ut contaminat-
 os Luccenses in bonitate *intrinseca* fuisse oporteat. Sit ut sit,
 quia Pontifex monetam *veterem*, quae in *obligationem* deducta,
 solvendam vult, aut ubi *nova* solvitur, quod veteri deesse di-
 gnoscutur, *supplendum* esse iubet, satis aperte principium de so-
 lutione eius, quod tum fuit, quum *nascebatur* obligatio, proba-
 vit. Eadem est sententia posterioris capituli, in cuius facti spe-
 cie quaestio proponitur de certa pensione haecenus in moneta
communi Turonensi praestari solita, quam canonici in moneta
Parisiensi, quae tum multo *melior* erat, sibi solvi volebant.
 Vtrum textus certas nummorum *species* debitas supponat, an de
quantitate indefinite quaerat, non adeo liquidum est: *prius* ex
 verbis elici nequit, aut pro *posteriori* appellatio indefinita *pensio-
 nis*, et *summae* militat, quam perperam MOLINAEVS de *usur.*
cit. l. N. CLIX. ad numerum nummorum, quem canonici in utra-
 que moneta *eundem* desideraverant, refert, quum proprietates vo-
 cis repugnet, et *summae* nomen, *pecuniae* appositum, proprie
 B plu-

plurium nummorum aestimationem, seu quantitatem denotet, observante KOHLIO c. l. De bonitatis *intrinsecae* autem mutatione quaestionem fuisse, argumento est appellatio *melioris* monetae, qualis non ea dici solet, cuius valor *imposititius* auctus, (quia quo magis hoc augmentum intrinsecam bonitatem *excedit*, eo magis moneta a pristina bonitate *deflectit*,) sed potius ea, quae, manente valore externo, *ponderosior* fieri coepit. Multo minus moneta melior de ea, cuius *utraque* bonitas aucta, accipienda, quia alias ob satis *liquidam* plus petitionem casus nec dubius fuisset, nec decisione papali indiguisset. Superest itaque, ut dicamus, *imposititium* valorem eundem, qui nummis *Parisiensibus* cum *Turonensibus* communis erat, canonicos provocasse, ut neglecta, quae vere suberat bonitatis *internae* differentia, sine iniuria debitorum *Parisienses* se petere posse crederent. Quid vero ad hoc Pontifex? Is eos contentos esse debere moneta *antiqua* minoris ponderis, aut novam ad proportionem, et aestimationem *veteris* reducendam ait, adeoque tempus *constitutae* pensionis in solutione pro norma habet. Tantum itaque abest, ut utrumque capitulum a praesenti quaestione *alienum* sit, ut potius eidem satis aperte respondeat, et iustitiam principiorum *generantium*, quod, quam rem *consensus* vel *vere*, vel *praesumptive* determinat, illa in *obligatione* sit, eaque ab illo, quod tempore *natae* obligationis cogitatum, interpretationem capiat, comprobet, siquidem Pontifex rationem decidendi aliunde, quam ex *praesumpta* censum imponentis voluntate, repetere non potuit. Ita vero vel sola haec capitula ad probandam, de qua disputo, thesin sufficiunt.

§. VI.

MOLINAEI ARGUMENTA CONTRARIA EXAMINANTUR. EXPLICATUR L. I. DE CONTR. E. V.

Qui ab his *divortium* faciunt, et indolem praestationis ex valore nummorum *imposititio*, qui tempore *solutionis* est, me-

metiantur, urgent, *nummorum* vim omnem in *aestimatione* esse, quae cuique *publice* indita: monetam ratione *cursus* unice considerare: *tantum* valere novam, *quantum* vetus valebat: denique, quod vulgo dicitur, materiae *puritatem* spectari, non hoc respectu verum esse, quod talis esse debeat tempore solutionis, qualis tempore *contractus* est, sed ideo, quod *aliqua* debeat subesse, antequam dicatur *moneta*, non *rasa*, nec aliter *defraudata*. Ita MOLINAEVS c. l. N. DCCLIV. His recte regessit KONLIVS, nummum quidem sine impositio valore non concipi, inde vero hoc tantum sequi, quod *repudiari* non possit a creditore, quantumvis valor non omnino metallo congruit, neutiquam vero, quod materiae et bonitatis *internae* in commerciis, et mutuis praestationibus nulla habenda ratio, adeoque *solus* valor impositivus, de quo quaeritur, in consideratione sit. Ipsa destinatio nummi, quatenus inventus, ut *mensuram* omnium rerum comparandarum constituat, docet, praeter auctoritatem *publicam*, eidem tributam, requiri bonitatem materiae, non qualemcunque, sed *adaequatam*; sine his ob mutuum respectum cum *mercibus* comparandis *aequipollens* frustra expectari, quin imo experientiam *utriusque* coniungendae, imprimis *prioris* necessitatem eodem modo requirere, quo constat, olim in *permutatione* non ad *quancunque* rei permutandae aestimationem, a permutantium alterutro impositam, sed potius ad bonitatem *intrinsecam* et *naturalem* respectum fuisse. Omnium minime ex doctrina MOLINAEI colligitur, eum valorem, quem Princeps aliquis, aut Populus *peculiariter* in *suo territorio* contra eam, quae apud *ceteras* gentes obtinere solet, aestimationem nummis imponit, esse de *substantia* monetae, aut exercendis commerciis sufficere, quum una respublica *altera* nec carere, nec eidem in recipienda moneta legem imponere queat, quin potius *experientia* testetur, nummos nec *pluris* nec *minoris*, quam quatenus bonitas *intrinseca*, sive *naturae* magnitudo, *pondus* et *puritas* exigunt, alibi expendi posse, adeoque *creditoris*, si contaminata, *debitoris*, si aucta, maxime interesse, ut illi, qui tempore *natae*

obligationis excussi, recipiantur vel solvantur. Facilius valor publicus in commerciis exercendis sufficeret, si *uniformis* ac *perpetua* in omnibus Imperii Romani provinciis impositicia aestimatio adesset, vel respublica existeret, quae nullius *alterius* indiga, *propriis* suis abundaret copiis, sibi que sola sufficeret; at prius cum *experientia* pugnat, nec quoad posterius, hanc felicitatem hucusque *ulli* nationi datam esse constat. Vci itaque character germanicus non efficit, ut *aureum* germanicum *Gallus*, vel *Italus* agnoscat, sed sola *materia* gentibus communis; ita apparet, solum valorem *currentem* nummum non facere, nec illi tantam vim inesse, quanta vulgo eidem tribui solet. Ex quo simul occurri potest rationi *dubitandi* ex l. 1. ff. de contr. E. V. mutuatae, quod pecunia non tam ex substantia quam *quantitate* aestimetur: Nam hoc de alio, quam *uniformi* omnium terrarum valore, non intelligi posse, in eo vero, qui *uni*, alterive populo proprius, sed magnitudini et ponderi *materiae* non respondet, manifeste fallere, demonstrare non opus est iis, qui quotidie ingentem ex pecunia aërosa rei familiaris *iacturam* sentiunt, et ob declinantem materiam merces magnopere *crescere* perspiciunt. Taceo cit. l. 1. materiam non *omnino* neglexisse, sed tantum *praerogativam* valori impositicio tribuisse, quod eatenus admitti potest, quatenus pecunia *publico* caractere signata, licet pondere ac materia deterior, *repudiari* a creditore nequit. Haec ipsa vero non officit *indemnitati*, quam creditor, intuitu materiae depravatae, ob *mutuos* nummorum cum mercibus respectus urgere solet.

§. VII.

PRAESENS DOCTRINA EX PRAESUMTO CONSENSU
REPETENDA. NITITUR IVRIS PRAESUMPTIONE. AD
OMNES DEBENDI CAUSAS PERTINET. CESSAT
IN DEBITIS NUDAE QUANTITATIS.

Ex praemissis infero 1) fundamentum, unde ratio *naturalis* et *civilis*, tempore natae obligationis solutionem fieri oportere, iubet, non aliunde, quam ex *praesumto consensu* esse
repe-

repetendum, qui pro eo, quod *disponenti*, vel *contrahenti* notum fuit, manifeste militat, ad *incerta* et *ignota* post supervenientia, quorsum deteriorationem et augmentum monetae refero, in *dubio* sine temeritate trahi nequit. Hic, inquam, in quaestione praesenti omne punctum fert, et plus valet, quam mille *speculationes*, quas plerique de *efficacia* valoris externi circumferunt. Nam quantacunque *quantitatis*, in debitis nummariis et rebus contrahendis, praerogativa et inspectio fuerit, ea tamen ad determinandas praestationes inefficax est, quamdiu nec verus, nec praesumptus *consensus* intercessit, qui contractum, eique cohaerentem obligationem in quali et quanto producit, et indubium fundamentum, iura et officia contrahentium determinandi, constituit. II) *Præsumptionem* istam non *generali*, ac leviori coniectura niti, sed *specialem* esse, ac *legis* dispositione firmari, et non *hominis*, sed *iuris* esse, adeoque non modo docere, *quid* et *quantum* praestandum sit; verum etiam tanquam *fortiorem* normam, usum *regularum* vulgarium, aut *lubricarum*, quod *interpretatio* contra eum, qui *clarius* loqui debuisset, *facienda* sit, item, *quoties* de obligatione agitur, *iudex* ad negandum *propensior* esse debeat, in solutionibus debitorum *pecuniariorum*, tum ob difficultatem in applicatione, tum ob *pugnam* cum principiis expositis, prorsus excludere. III) Nullam, ratione *causae*, unde haec debita producuntur, *differentiam* admittendam esse, sed hoc velut, *certo* ac *legibus* definito principio omnes *obligationes* regi, ex quibus *quantitas* *pecuniaria* debetur, et *dubium* emergere potest, ex quo tempore illa mensuram capiat. Nam in iis, unde certa *species* seu individuum debetur, quaestio ut plurimum inanis est, ut in *deposito* pecuniae contingit, nisi quatenus ob culpofam eius amissionem ad *interesse* debitor obligetur, quod non potest non naturae rei depositae exacte respondere, reumque constringere, ut pecuniam in *accepta* qualitate vel aestimatione *congrua* restituat. Et quamvis non omnes contractus *immediate* ex solo *consensu* obligent, consensus tamen in iis *abesse* nequit, sed obligationem *re*, *litteris*, *verbis*, postea tantum *consummandam* producit, adeoque omnino ad *proximum*

fundamentum, si non *constituendi*, tamen *interpretandi* obligationem, pertinet. IV) cedere eam praesumptionem *veritati*, et sic in contrarium de *mera et nuda quantitate* solvenda contrahi posse; tum vero tempus *solutionis* praefendum esse, quum quilibet iuri suo *renunciare* possit, et habeat, quod sibi *imputet*, si hoc facto, aucto vel deminuto valore damnum incurrit.

§. VIII.

PECUNIA AUT IN SPECIEBUS NUMMORVM, AUT IN
QUANTITATE IN OBLIGATIONE EST, AUT
UTRUMQUE CONIUNGITVR. NOTATVR
KOHLIUS ET FRANZKIVS.

Quae hucusque de praesumptione iuris in genere disputavi, iam paulo distinctius applicanda sunt. Nimirum *triplici* modo pecunia in obligatione esse, et obiectum *litis* suggerere solet. Aut enim debentur certa *corpora*, puta: 1000 *Louis vel Friderichs d'or*, quae appellatio in effectu continet obligationem *generis*, quatenus, non *eadem* corpora nummorum in *individuo*, sed *similia*, eiusdem generis, solvi debent, licet *alio* sensu ad debitum *speciei* referri possit, tum in *oppositione* ad pecuniam in *genere* creditam, vel promissam, quae in *qualibet* moneta solvi potest, tum respectu *certarum specierum*, puta *aureorum Gallicorum, Prussicorum*, quorum, et non *alterius* monetae solutione debitor liberatur, ut optime observat FABER *de var. deb. num. solut. C. V. N. XXX*. Quo posito ista species a praesenti quaestione non aliena est, quum alioquin debita *speciei*, proprie talia, huc non pertineant. Aut *indefinite* quantitas *numeralis*, nulla mentione facta *corporum*, promittitur, vel legatur, puta: 1000 *Rthl*. Aut denique quantitas pecuniae, nuncupatis simul *speciebus* nummorum, exprimitur, puta: 1000 *Rthl. in Drittel, in 4 Gr. Stücke, in Friderichs d'or &c*. Utrobique una eademque decisio obtinet. Nam cum *PRIMO* casu, partes de aliis aureis, quam tempore nascentis *obligationis* currentibus, vix cogitasse

gitasse praesumantur, consequens est, ut istorum *intrinseca* bonitate postea mutata, *tot* aurei *pristinae* qualitatis, quot promissi, aut in subsidium, *recentiores* debeantur, *demto* quo *excedunt*, vel *suppleto*, quo *deficiunt*. Haec est ratio legum supra exposita, quae ad hanc speciem obligationis accurate quadrat. Quidni ergo *effectus* legalis eidem applicabitur, maxime quum *cit. c. 20.* quod iudicem ad tempus constitutae *obligationis*, in aestimanda mensura pecuniae mutatae, remittit, facti speciem de tribus *denariis Papiensibus* debitis nominatim comprehendat. Non obstat, quod aurei sic *simpliciter* sint in obligatione; *unus* autem non magis aut minus quam *alter*, qui pondere auctus vel diminutus, talis sit, et maneat, adeoque *quorumcunque* aureorum, modo eiusdem *numeri* sint, solutione obligatio tolli videatur, quo argumento utitur *VOET. ad ff. tit. de R. C. §. XXIV.* Nam nihil aliud est in *obligatione*, quam quod tempore contractus *existebat*, et *obiectum* consensus constituisse *praesumitur*, tale autem in hac specie sunt aurei *pristinae* qualitatis et magnitudinis, non qualescunque, multo minus *supervenientes*, utpote de quibus nominatim nihil *conventum*, nec secundum leges *cogitatum*, adeoque *indefinita* aureorum appellatio in *dubio* de iis merito capienda, quibus praesumptio *iuris* suffragatur. Nec multo aliter pronuntiandum, si singulae species simul ad certam *aestimationem* redactae, puta: 100 *Louis d'or*, *iedes Stück zu 5 Rthl. ieder Rthl. zu 24 Gr. gerechnet.* Et si enim tum *aestimatio* potissimum sit in obligatione, nec mutatio in *speciebus* quicquam relevet, contingere tamen potest, ut *moneta*, per quam facta aestimatio, *intrinsece* mutetur, quo casu utique in *vetere*, non *recentiori* solvendum. Veritatem conclusionis fatentur *KOHLIVS c. l. FRANTZ cit. l.* in eo tamen lapsi, quod ius hoc, reliquis speciebus etiam *communes*; huic tantum *proprium* fecerint, et hunc in finem *asylum* in *l. i. C. de vet. numism.* quaesiverint, quae, quantumvis causam recusationis in *ponderis iustitia* ac probitate *speciei* ponat, ad casum *monetae*, *publica* autoritate mutatae, prorsus non pertinere, sed merum *abusum*, quo pecunia *privatim* rasa ac mutilata

tilata expenditur, taxare videtur. ALTERO non omnino conveniunt interpretes. KOHLIVS citra respectum bonitatis *intrinsecae* monetam, quae tempore *solutionis* est, deberi, pure contendit, eo, quod sic *quantitas* obiectum obligationis, et sic *alia* ratio sit, quam si de *speciebus* conventum. Id vero oppido falsum. Nam alia est ratio obligationis ad *nudam* quantitatem *diserte* restrictae, alia quantitatis quidem, sed *indefinite*, et sic verbis *dubiis* nuncupatae. Ibi res clara, ut infra docebo: hic vero, de qua specie disputo, *praesumptioni iuris*, quae quantitatem pecuniae, tempore *contractus* currentis, in *dubio* non negligendam cavet, utique locus est, quia ex sola *mentionem* quantitatis non satis *liquida* est, quam inde elicit KOHLIVS, conclusio: *qualitatis prorsus non fuisse habitam rationem*, sed causa *perplexa*, et sic praesumptioni legali subiecta manet. Aliter incedit FRANZKIVS N. LXII. distinguens, utrum *minutioris* monetae bonitas *intrinseca* maneat *salva*, mutata bonitate *grossioris*, an vice versa, *mutata* *intrinseca* bonitas *minutioris*, *integra* *grossiori*: *ibi* tempus *solutionis* respici, debitoremque 100 florenos, etsi iidem plures vel pauciores thaleros tempore praesenti, quam tempore *contractus* conficiant, solvendo liberari, autumat, eo, quod *mera* *quantitas* in obligatione sit, nec debitor eandem restitutus, *minus* reddere intelligatur; *hic* vero tempus *contractus* praevalere censet, quia contrahentes *verosimiliter* ad eos, qui tunc currebant, respexerunt, non ad illos, qui *postea* sive meliores, sive deteriores esse coeperunt. Ego vero rationem *diversitatis* desidero, nec perspicio, quid mutatio *alterutrius* monetae tunc, ubi, *specierum* mentione non facta, de *quantitate* conventum, operari possit, quandoquidem tunc non praecise ea moneta, quae mutatur, in obligatione est, sed in *qualibet* proba *minutiori* vel *grossiori*, ad explendam obligationem *natam* sufficienti, creditor acquiescere debet, nec restitutio cum mutatione *alterutrius* quicquam commune habet. Praeterea falsum, priori casu *meram* *quantitatem*, non aequae *qualitatem*, in obligatione esse, et si foret, cur quaesito talis *posteriori* subesse negatur? De *quantitate* procul

procul dubio utrobique agitur, aut non de *mera ac nuda*, sed tali, quae respondet *consensui* contrahentium, hi autem vix in aliam consensisse videntur, quam quae exaequat *aestimationem* nummorum, ad quantitatem promissam complendam necessarium, consequenter praeter quantitatem aequae *qualitas* tum currentis pecuniae in obligatione fuit. Ita palam pronunciat Pontifex in cit. c. 26. et quod paulo ante INNOCENTIO, nuncupatis *speciebus* certis, aequum visum, GREGORIVS ad *quantitatem*, quae in obligatione erat, seu *summam* pensionis applicat, ut mirum sit, cur, quum utriusque eadem prorsus decisio sit, FRANTZKIVS hoc ignorare, et lubricae distinctioni immorari potuerit. Taceo *rationes*, ex quibus ipse *posteriores* casum decedit, usque adeo liquidas, ac *generales* esse, ut non minus *priori* officio fungantur. Ergo aut *utrobique* adoptandae, aut proscriptis *is priori casu, posteriori* retineri nequeant. Quod quum facere dubitet FRANTZKIVS, praesumptio iuris in omnibus debitis pecuniariis *speciei*, vel *generis*, quibus *dubium* aliquod cohaerere potest, merito triumphat. Isque reapse sensus est l. 99. *de solut.* quae tam late patet, ut etiam in debito *quantitatis* causam creditoris tueatur, etsi KOHLIVS, nulla diversitatis ratione allegata, eam ad nummos certae *speciei* promissos restringat N. XXI. Denique TERTIO casu duo sunt nominatim in obligatione, *quantitas*, et *species* certa monetae, quorum coniunctio hunc effectum habet, ut, quod in unoquoque *separatim* iuris esse, ex ipsis legibus probavimus, tanto minus in utroque *coniunctim* dubium esse possit, hac sola differentia servata, quod quum in specie proxime praecedenti in *quacunque* moneta legitima, ad *aestimationem* pristinae exacta, satisfieri possit, et haec tenus temporis, *quonata* obligatio, ratio haberi debeat, in hoc casu non aliter, quam solutione *specierum*, quae *expressae*, et olim *cognitae*, debitor liberetur, ne determinatio nummorum sit sine effectu KOHL. c. l. N. XV.

APPLICATVR DOCTRINA AD TRANSACTIONEM
ET VENDITIONEM.

Quae cum ita sint, facilis erit applicatio ad *varios contractus*, in quibus quaestio frequens de utroque tempore obmutatam pecuniam moveri potest. Nominatim in *transatione* iuris esse contendunt WERNH. p. IX. obs. CLII. et LEYS. ad ff. spe. DXXIX. med. XVI. ut, quoties alia conditio pecuniae debitae quoad qualitatem intrinsecam tempore *conventionis*, alia tempore, *solutioni* destinato, fuerit, in *dubio*, aut in ea moneta, quae tum currebat, aut alia quidem, sed interveniente *supplemento* vel *decremento* fiat solutio. Loquuntur hi ICci de quantitate *indefinite* promissa, puta: Caius begiebt sich seines Anspruchs, dagegen Sempronius ihm vor den Abstand 1000 Rthl. binnen 2 Jahren zu zahlen verspricht, et pro ratione decidendi *praesumptum* consensus transigentium, ad tempus transactionis in dubio directum, allegant, nec haecenus quicquam inter mutuum, et transactionum interesse docent, quae sententia secundum praemissa utique verior est. Quanto magis vero ea obtinebit, si *species* nummorum *numero* definitae vel una cum *quantitate* in obligationem deductae? sic enim ex confessione plerorumque conditio monetae, qualis erat, quum in *obligationem* fuit deducta, in quibuscunque negotiis spectatur, cuius consequens est, ut etiam *implementum* transactionis ad illam, non vero ad *valorem* nummorum *imposititium*, seu nudum *genus* nummorum exigatur. Huic non multo dissimilis est controversia, quae super monetae, in qua pretium *emtionis* solvendum, moveri potest, puta si solutio in *diem* suspensa, et interea bonitas *interna* aucta, vel minuta. Nam quoties, ut ordinarie iuris est, *statim* solvendum, vix est, ut mutatio quaedam in disceptationem veniat. Itaque pretium emtionis indistincte ex tempore *contractus* aestimandum, non tantum, si nummorum certae *species* promissae; verum etiam, si de *quantitate* tantum conventum. Quum enim, quae utroque
casu

casu huc vergit, praesumptio iuris, *emtion* ex omni parte conveniat, nec ratio aliqua *diversitatis* in hac aliud suadeat, nil impedimento est, quominus doctrina praemissa generalis peraeque huc trahi debeat, praesertim, quum pretium sit ipsius rei *aequi-pollens*, quod a sola *intrinseca* bonitate pecuniae, tempore contractus currentis, pendet, qua mutata, non potest non proportio *deficere*, aut *excedere*, et sic supplemento, vel detractiōni summae aut quantitatis locus esse.

§. X.

AN IDEM IN LOCATIONE OBTINEAT? QUID SI LOCARIUM NON SEMEL, SED SINGVLIS ANNIS SOLVATUR?

Par ratio, ubi de qualitate pecuniae, in qua *locarium* solvendum, litigatur, circa quod tamen *propriae* ac peculiares rationes emergunt, quae iudicium nonnunquam suspendunt, ut non omnino expeditum sit, quid regulis iuris conveniat. In *facto* contigisse memini, ut super contractu locationis, ex quo praedium nobile MDCCLII. in novennium sub hac clausula: *Es verspricht Pächter die Pacht jährlich mit 400 Rthl. in currenten 4 Gr. Stück abzuführen*, locatum esset, ante biennium lis inter locatorem, et conductorem super pretio emergeret, hoc sensim in *deterioratis*, sed *currentibus* speciebus, solvere parato, illo autem eas acceptare detractante, et eiusdem *bonitatis*, quae fuerat tempore *contractus*, aut secundum hanc *supplementum*, quod vulgo *agio* audit, et tum *duplum* conficiebat, urgente, donec post varias sententias, pro et contra latas, ab ordine ICtorum huius loci in favorem *locatoris* pronunciatum fuit. Etsi enim consensus *praesumptus* contrahentium in *locatione* eodem modo in *bonitatem intrinsecam* nummorum, qualis tempore *contractus* nota, cadat, et ideo, si suspensa usque ad *finitam* locationem solutio fuisset, dubio procul pro locatore responderi potuisset, collatio tamen solutionis, in *singulos* annos facta, scrupulum iniiciebat, an

utrobique idem obtineat. Qui enim *annuatim* sibi pecuniam stipulatur, non vulgarem contra se praesumptionem habet, quod ex indole *successivae*, ac multiplicis solutionis, non tam ad *unam* eandemque; quam *multifariam*, pro diversis terminis differentem, pecuniae qualitatem respexisse, et sic non solum natae *obligationis*, sed quod subinde *variare* solet, *solutionis* tempus in mente habuisse videtur. Quumque *viciissitudo* in procusione pecuniae cuilibet *nota* sit, haec ipsa argumento est, contrahentes, *unam* eandemque quantitatem *annuatim* sibi stipulando, super *qualitate* pecuniae, si aliud actum esse non apparet, *transegisse*, et in ea acquievisse, quae *singulis* solutionis terminis respondet. Neque diffiteor hoc ratiocinium, si definitio ex solis praesumptionibus *hominis* petenda esset, non parum stringere, et *locatori* obflare, quod in eius potestate fuerit, legem contractus *apertius* scribere, simulque certam pecuniae *qualitatem* sibi reservare. Quia vero contraria *iuris* praesumptio tam *manifesta*, ac *generalis* est, ut etiam *locatori* cuicunque conveniat, saltem cum *successiva* solutione locarii non absolute pugnet, haud video, quid locatori obflare possit, quominus sine *culpa* obstaculo, etiam hoc casu iure suo, per *leges* quaesito, utatur, eique convenienter, si pecunia postea contaminata, *supplementum* petat. Admitto, quod urget MENOCHIVS *Conf. XLIX. N. L.* eum, qui solutionem, *semel* solvendam sibi stipulatur, de *futuro* tempore non cogitare, sed num is, qui *successivam* stipulatur, ideo de *praesente* cogitare definit? Quae pugna solutionis *successivae* cum eius ad tempus *contractus* exactione? Quae consequentia: *annalem* solutionem pretii conventi placuisse, nummos autem *tum* usitatos non placuisse, sed iis *renuntiasse*! sine renuntiatione iuris, ex lege quaesiti, id fieri non potest, talis autem, quamdiu ex *verbis*, vel *factis* concludentibus non colligitur, haud praesumenda. Tantum ergo abest, ut *successiva* solutio eius efficaciae sit, ut potius eo ipso, quo *cessibus annuis* propria est, et tamen in horum praestatione, ut supra dictum, hoc principium servatur, aliud in *locatione* obtinere nequeat, quum utrobique eadem ratio obtineat, et

et sic in eadem iuris dispositione merito acquiescendum sit. Facilius cuiusunque *solutionis* tempus praeferrem, si per plures annos quantitas locarii in mutata, sed *currente* moneta, pure et absque reservatione *accepta*, in *ultimis* vero annis causa demum in litem deducta, tum enim locatori idem oggeri potest, quod de *usuris* proditum esse novimus, solutionem *minorum* usurarum, pedetentim factam, inducere remissionem *maiorum* promissarum, etiam in futurum. l. 13. ff. l. 5. C. de usur. Verum si conductor, contaminatos currentes nummos subinde offerens, de melioribus *interpellatur*, aut locator currentes cum *protestatione* acceptat, iura, quae huic palam *suffragantur*, *integra* manent, ut suo tempore secundum illa pronuntiandum sit.

§. XI.

IN PECUNIA MUTUATICA IDEM OBTINET, RESOLVITUR l. 22. de R. C.

Multo illustrior est haec controversia in pecuniae *mutuaticae* solutione, de qua ex professo commentati sunt KOHLIVS et FRANZKIVS c.l. Redit etiam tunc decisio ad principia iam enucleata, quorum applicatio tanto minus dubium habet, quanto *fortiores* prostant rationes, quae propria *mutui* natura suggerit. Etenim *consensus* contrahentium etiam in mutuo determinat, id quod in *obligatione* est, etsi contractus, subsequuta *datione* demum *substantiam* capit, ita, ut nec *datio* sine *consensu*, nec *is sine datione* ad determinandam obligationem ex mutuo sufficiat, sed *utriusque* intima coniunctio fundamentum constituat, ex quo de *qualitate* satisfactionis iudicandum. Quid ergo impedit, vim *praesumpti* consensus, a quo solutio in contractibus secundum leges *generatim* dependet, ad *mutuum* trahere, et ex hoc debitorem obligare, ut pecuniam, sub lege restitutionis acceptam, in *qualitate*, quae fuit tempore natae *obligationis*, non quae est tempore *solutionis*, referat? Si quae mutui a reliquis contractibus superest *differentia*, huc redit, quod mutuarius id, quod *accepit*, resti-

restituatur, in aliis vero, de quibus iam actum, debitor nil restituatur, sed potius praeslet, de quo conventum. Ea vero tantum abest, ut praesumptionem iuris, hactenus expositam, a mutuo excludat, ut potius tanquam nova et maior ratio eius applicationem suadeat, quia obligatio non tantum a consensu pendet, verum debitor insuper pensare acceptum tenetur, quod fieri nequit, nisi exacte ratio habeatur temporis, quo inducta obligatio. Vtramque in mente habuit Ictus in l. 3. de R. C. de mutuo scribens: *In contrahendo quod agitur, pro cauto habendum est, id autem agi intelligitur, ut ejusdem generis et eadem bonitate solvatur, qua datum est.* Hoc si in quocunque mutuo iuris, merito quoque ad pecuniam mutuaticiam trahendum, maxime, quia aucta vel deminuta moneta, teste experientia, pretia rerum crescunt, et decrescunt, nec omnino idem restituit, qui nummos ejusdem externi valoris, sed ab intrinseca pristina bonitate deviantes reddit, consequenter magnopere interest, veteres, an novos quis recipiat. Ponamus, ut plerumque fit, nummos recentiores in pondere, et materia decrescere, quia merces crescunt, vix est, ut tot numero receptis, tantum mutuans mercium nomine comparare possit, quantum comparaturus fuisset, prioribus in natura, vel in aestimatione redditis. Num itaque sub ulla specie asseri potest, restitutionem in eadem bonitate secundum cit. l. factam? Num, solutione ad tempus praesens exacta, de manifesto damno dubitandum, quod creditor passurus est, et lucro, quod debitor, qui optimam pecuniam in rem suam vertit, percepturus est? Vana enim, et ficulnea sunt, quae nonnulli intermiscunt de dispendio, quod debitor, si ad tempus natae obligationis remitteretur, subiret, quasi is, si nummos, numero plures, ad supplendum veterem valorem intrinsecum solveret, non possit non contra bonam fidem, qua etiam mutuum regitur, detrimentum pati. Enimvero id magis apparet, quam verum esse, nec ad causam creditoris deferendam sufficere, vel inde apparet, quia quicquid titulo supplementi solvit, meram compensationem utilitatis continet, quam, erogatis nummis mutuo acceptis, ipse fecit, non patrimonii diminutionem, quae exulat,

exulat, quoties quis *intus* habet, de quo quaeritur. Vt taceam, rationem *bonae fidei aequali*, et non *minori* gradu *creditori* suffragari, eius *pariter*, ac debitoris conservationem *eundum* favorem habere, adeoque ridiculum esse, misereri *debitoris*, non item *creditoris*, quod tamen palam profiteri solent, qui debitorem in maius, quam numerus et valor nummorum *recentiorum* importat, condemnare, sibi religioni ducunt. Neque turbare nos debet dispositio l. 22. de R. C. ubi *vini*, aliarumque rerum *fungibilium* aestimatio ex tempore *restitutionis* determinanda esse dicitur. Hoc enim ideo fit, quia in aestimatione ineunda tantum eius, quod creditoris *interest* ratio habetur. Quod quum non sit pluris, quam quanti res *iam* venire, vel si in natura restitueretur, comparari potest, evenit, ut praesentis aestimationis commodum vel incommodum creditor sentiat. Nam, sicuti creditor re *ipsa*, ex suo genere restituta, *praesentis* temporis pretio frueretur, ita rei *aequipollentis* aestimatio ad idem tempus redigenda. Alia ratio nummorum debitorum, intuitu quorum, cum *creditoris* intersit, ut tales, quos *dedit*, recipiat, non potest non fieri, ut si haberi possunt, *reddantur*, si non, *tantum* quantitati, in mutuo comprehensae, *addatur*, quantum eis *conquirendis* sufficit, alioquin verendum, ut *obicitum* obligationis contra datam fidem *commutetur*, nec in *quali* et *quanto* idem maneat, quod tempore nascentis *obligationis* fuit. Brevibus: res fungibiles cum *nummis*, mutuo datis, in eo conveniunt, quod in ineunda aestimatione utroque id, quod vere *interest*, spectetur, quamvis in eo differant, quod interesse in illis ex tempore *solutionis*, in his ex tempore *contractus* repetendum sit. Haec est sententia, quam tantum non omnes in mutuo hodiernum defendunt, CARPZ. p. II. C. XXVIII. def. IV. TITIVS iur. priv. L. IV. C. VIII. §. XIV. STRVV. Exer. XVI. th. XXXI. LEYSER cit. l. WERNH. p. I. Obs. CLXI. SLEVOGT de rei num. mutatione Cap. II. §. X. quamque defendi posse, existimo, siue *quantitas* simpliciter, siue nuncupatis simul certis nummorum *speciebus*, mutuata.

§. XII.

VTRVM HAC IN RE DIFFERAT MUTVVM A CONTRACTIBVS CONSENSVALIBVS?

Sunt tamen, qui ab hoc argumentationis genere divortium fecerunt, et in *mutuo* quidem, retento tempore natae obligationis, in *reliquis* contractibus, in quibus de *dando* agitur, tempus *solutionis* servandum esse, perhibent, rationem *diversitatis* in eo quaerentes, quod ibi ex *re* nascatur obligatio, eoque efficiatur, ut solutio semper, et necessario respectiva, ac conveniens sit, ad quam se refert, *dationi*, is respectus vero cesset in *venditione*, *locatione*, in quibus nulla *traditio*, quae normaret solutionem, *praecedat*, sed simplex *consensus* fundamentum obligationis constituit, is autem ad solam *solutionem* dirigatur, adeoque tempus, quod huic destinatur, sequatur. MENOCH. *V. I. C. XLIX. N. XVI. XXII.* B. BÖHMER *Jur. Ecclesiast. tit. de censib. §. CXXXIX.* Verum his non dimoueor, eam, quam in *universum* exposui, doctrinam deferendi. Nam nihil amplius antecedens pecuniae *datio* solet operari, quam, ut tanto *fortior* ad servandum tempus contractus sit debitoris obligatio, ipsa *datione* subnixi, et sic praeter *consensum* praesumptum, *propria* et *peculiaris* ratio in mutuo hanc solutionem corroboret. Vtique si *sola* *datio* debitorem in mutuo ad hoc obligaret, et nihil omnino *consensui*tribuendum esset, distinctioni praemissae subscriberem, id vero cum notione *contractus*, cui proprius est *consensus*, oppido pugnat, *praesumptus* autem a lege consensus tantum operatur, quantum inest *dationi*, adeo, ut etiamsi ab hac abstraxeris, ille ad praesentem decisionem sufficiat. Concedo, mutuum contractum *realem* esse, non eo minus tamen ac *emptio*, et *locatio* a *consensu* pendere desinit, quin potius *determinatio* eius, quod in obligatione est, *ultimo* etiam in eo quaerenda, *dationis* vero ea tantum est *utilitas*, ut I) de momento, a quo producta per *consensum* obligatio efficax fit, constet. II) ut obligationem, vere vel praesumptive productam, moderetur, et arguat, non *plus* in *consensu* fuisse, quam secuta *datio* demonstravit. III) ut adstringat

gat

gat debitorem ad solvendum in *eodem* monetae genere, quo pecunia data, etiamsi id ab initio actum *haud* fuerit, ut nummi *totidem* generis, et bonitatis eiusdem reddantur, quum, cessante datione tali, in aliis contractibus, nisi de *certa* moneta *nominatim* conventum, in quopiam monetae genere solvere debitor possit. Itaque, quod vulgo *dationi* tribuitur, rectius *conventae dationi* tribuendum esset, ita ut *utriusque* veri vel praesumpti consensus, et antecedentis dationis *simultanea* inspectio legem *obligationis*, et ab hac pendentis *solutionis* in mutuo constituat. Quod vero ex *solitario* consensu, qui negotia mere *consensualia* regit, oggeritur, ad illationem contrariam non sufficit. Quae enim consequentia, ubi nulla praecedat datio, sed *nudus* consensus ad solvendum adest, ibi necessario ad praesens *solutionis* tempus respicitur? Contrahentes certe, qui de genere et qualitate monetae *nominatim* non paciscuntur, aequae de *bonitate*, quae currebat tempore *contractus*, ac de ea, quae tempore *solutionis* currit, cogitare potuerunt, et sic semper quae *praetudicialis* manet, quam contrahentes intellexerint, quae in dubio non aliunde, quam ex *praesumptione legis generali* in antecedentibus satis firmata, colligitur. Vnde falsa et praecipitata est opinio, in negotiis *consensualibus* quoties de pecunia vel pretio conventum, *meram quantitatem* in obligatione esse, adeoque ab arbitrio debitoris pendere, in qua moneta solvere velit, dummodo *proba* sit, quae sine dubio dissentientes movet, ut in praemissa distinctione praesidium quaesiverint. Certe *novatio* est ex eorum genere, quae mero *consensu* sustinentur, et tamen, quum quaesitum esset, si fundus *deterior* vel *melior* factus, cuius *temporis* aestimatio debeatur, respondet Ictus in l. 28. *de novat. ac deleg. si aestimatio fundi per contractum promissa, tunc tempus contractus inspicere*, certo argumento, Ictos pro ea negotii conditione, quae fuerit tempore *consensus* interpositi, ubique pronuntiasse, *futuram* autem, quae *incerta* ac variis *vicissitudinibus* obnoxia, tanquam fallacem, et ab *intentione* praesumpta contrahentium alienam, neglexisse.

D

§. XIII.

PAR RATIO REPETITIONIS INDEBITI.

Indebiti solutionem naturam mutui imitari, et promutuum in legibus vocari, omnes norunt. Quid ergo, si quis ex errore centum aureos, qui pondere ac bonitate intrinseca optimi erant, solverit, postea vero tanquam indebitos condixerit, num reus aerofos, qui nunc currunt, et solo valore impositio prioribus aequipollent, reddere paratus, audiendus est? Non putarem, actorem hanc duram legem subire oportere, sed iustissime retributionem, in quali et quanto urgere, aut petere posse, ut tantum suppleatur, quantum nummis non solutis, sed retentis, habiturus fuisset. Quod tanto minus dubium, quanto magis constat solutionem indebiti quasi contractum esse, in quo per se omnia ad praesumptum consensum redeunt, ex quo, ut dictum, praesens doctrina dependet. Non magis autem solvens repetitionem indebiti in quantitate, quam in qualitate a reo accepta, sibi reservasse videtur, et sic praesumptus consensus ad utramque pertinet. Idem vero non recipit, qui tantundem, sed in deteriori pecunia consequitur, sicuti econtra idem omnino recuperat, cui, si nummi quoad qualitatem meliores facti, tantum, quantum his in pondere accessit, a debitore detrahitur. Accedit quod quia hic de restituendo agitur, solutio debitoris sit mere respectiva, mensuram et limites ex datione erronea accipiens, qui, ne excedantur, indoles bonae fidei, quae huic actioni inest, prohibet l. 66. de cond. indeb. Unde illud quidem certum, speciebus per errorem solutis, illas praecise restituendas, econtra quantitate soluta, tantundem repeti. Posterius vero tunc tantum admitti potest, si tantundem fuerit idem, ut plerumque in rebus fungibilibus contingit, contra fallit, si pecunia soluta, et in moneta mutatio, maxime in deterius, secuta, ubi aëtoris quam maxime interest, ut in quali et quanto nummos solutos recipiat, et quod in conditione primario agitur, sine damno sit, quia alioquin idem non recuperat. Adeoque ei omnino suffragatur, quod PAVLVS ait l. 99. de solrs creditorem

noh

non cogendum esse, ut in aliam formam nummos accipiat, si ex ea re damnum fuisset passurus. Atque haec est sententia l. 7. l. 19. §. 2. de cond. indeb. in qua posteriori quidem summae, non corporum conditio indulgetur, id tamen secundum analogiam iuris et naturam negotii praesentis de eo casu, ubi tantundem est idem, et sic actoris non interest, quid pro soluto accipiat, corpora ipsa, an rem eiusdem generis, intelligendum. Vti enim speciebus solutis corporum datur repetitio, ita quantitate soluta, quam diu eius non interest, quantitas unice in obligatione est. Iam vero quantitate pecuniae soluta ordinarie interesse actoris est evidens, ut nummos in eadem qualitate recipiat, nec reus lucrum capiat, cuius praecavendi causa conditio indebiti primario inventa. Neutrum autem alio modo, quam si intrinsecae bonitatis in restituendo ratio habetur, obtineri potest: ergo procul dubio nummi eiusdem qualitatis restitui debent.

§. XIV.

NEC NON PECUNIAE IN QVASI VSUM FRUCTVM DATAE?

Nova restitutionis species in quasi usufructu rerum fungibilium occurrit, quae, quoties in genere post mortem usufructuarii reddi nequeunt, aestimatione pensantur. Quum vero haec admodum variare possit, merito quaeritur, cuius temporis aestimatio spectanda sit, utrum ea, quae fuit tempore dati usufructus, an quae est tempore restitutionis. In §. 2. l. de suff. id nominatim non decisum, sed generatim dispositum, reddendas esse eas res, quanti aestimata fuerint. Interpretes vero non sine ratione ex praesumpto consensu eam praeferunt aestimationem, quae erat tempore constituti usufructus, eumque in finem commendant, ut ad praescindendas lites futuras inventarium ab initio conficiatur, singularumque rerum aestimatio per peritos taxatores ab initio subiiciatur. B. BÖHMER ad cit. §. 2. in not. CASTILLO de usuf. C. XVI. N. XXIII. STRYCK. u. m. tit. de usuf. ear.

rer. §. VI. Enimvero etiam in hac specie *voluntas* usumfructum constituentis ad eam rerum et pecuniae conditionem, quae fuit tempore *constitutionis*, ex praesumptione *iuris* generali restringitur, praeterea ipsa restitutio est mere *relativa*, et sic ex momento natae obligationis aestimanda, quum non modo *diversa* ratio hic exulet, sed *eadem* prorsus, quae in antecedentibus plenius exposita, occurrat. Hoc itaque si de aestimatione rerum fungibilium verum, quid prohibet, quominus super *pecunia* in quasi usumfructum data conveniamus, ut illa in *eadem* bonitate *intrinseca*, in qua accepta, non vero secundum valorem nummorum, qui est tempore *praesenti*, proprietatio restituatur, quia quae ratio pensationis est in *aestimatione*, eadem in nummorum acceptorum per similes facta *retributione* occurrit.

§. XV.

RESTITVTIO DOTIS QVOMODO FIAT.

Similis inspectio sese exserit circa restitutionem *dotis*, quae, quamvis, si res non fungibilis data, in *specie* fieri debeat, contingit tamen, ut, ea per *culpam* amissa, *aestimatio* solvatur, et sic quaestio de tempore secundum quod ea ineunda sit, moveatur. In l. 44. §. 1. et l. 45. de iur. dot. si ante nuptias promissa, tempus *promissionis*, sin *post*, tempus *nuptiarum*, et sic utroque casu tempus *nascentis* obligationis spectandum esse dicitur, quo solo exemplo comprobatur, quantam fidem Icti in *praesumpto* consensu de re in eadem conditione, quae ab *initio* fuit, reddenda, collocaverint, et quavis occasione casus occurrentes in hunc modum peraeque responderint. Hoc si verum de pretio, quid repugnat, Idem ad *qualitatem* pecuniae, in qua illud solvendum trahere. Multo magis hoc obtinet, si res *aestimato* in dotem data hac lege, ut *debitoris* sit *electio*, utrum *rem*, an *pretium* taxatum reddere malit. Tunc, de ipsa quantitate quidem, quae satis in antecessum *determinata* est, lis intercedere nequit: facilius de *pecunia*, mediante qua illa praestanda, num, quae *fito*

nito matrimonio valet, et probata est, an quae tempore *constitu-*
tionis currebat? ubi haec merito praeferenda, quasi illa secun-
dum id, de quo *cogitatum*, pro *cauta* habenda sit. Tantum enim
abest, ut ex adiecta aestimatione necessario colligi possit, de me-
ra ac nuda *quantitate* actum, de *qualitate* pecuniae vero trans-
actum esse, ut potius posterior *communibus* regulis interpretandi
in *dubio* relicta esse videatur. Multo magis causa dotis in prae-
sentem controversiam implicatur, si *nummi* vel in certa monetae
specie, vel in *genere* in dotem dati, sive eorum restitutio promif-
sa, sic non. Tractat hanc quaestionem ex professo HÖPPINGER
Conf. XV. et recte valorem, qui erat tempore *dotis constitutae*
utroque praeferendum esse censet. Quamvis enim nonnulli
plus faveant promissioni dotis ad *certum* pecuniae *genus* restri-
ctae, quam *quantitatis* indefinite in stipulationem deductae.
KITZEL L. III. Q. I. N. XXX. L. XXIX. tamen eadem
rationes hic obstant, quae plena manu in praecedentibus contra
eam distinctionem allegavi. Idem merito ad *lucra dotalia* sive
ex statuto sive ex pacto debita transferendum, et sic pecunia in
eadem moneta, quam tempus *natae* obligationis, seu *consummati*
matrimonii suppeditat, restituenda.

§. XVI.

QVID DE PRETIO RETROVENTIONIS DI- CENDVM?

Addo his retroventionem, circa quam *duplex* vulgo est
concertatio; *altera*, utrum oblato, quod quis *olim* accepit, pretio,
redimere possit, an hoc ex tempore *retroventionis* ineundum sit:
Altera, utrum, aestimatione satis definita, nummi ex valore *prae-*
sente publico, an eo, qui erat tempore *primae* venditionis, sine
refundendi. Sunt qui quoad *illam* tempus *solutionis* spectan-
dum esse putant, tum quod redemptio sit revera *nova* emptio l. 58.
de pact., in omni autem venditione *iustum* esse, et, pretium
praesenti rei venditae aestimationi respondere debeat, tum quod
E pactum

pactum retrovenditionis sit *exorbitans*, iurique communi, quo
 rem suam nemo vendere *cogitur*, deroget, adeoque *strictissimae*
 interpretationi subiiciendum sit. Ita LEYS. *ad ff. sp. CXCI.*
 KOHL. *Ex. X.* Sed verius videtur pretii *olim* conventi ra-
 tionem habendam esse, etiamsi illud longe minus fuerit, prout
 vicissim prior emtor *eiusdem* temporis pretium recipere, eoque
 contentus esse tenetur, si illud, quod ipse dedit, *minus* fuerit,
 CARPZ. *P. II. C. I. def. XXII.* SCHILT. *de iur. retrovend.*
C. XII. §. X. Et si enim concedere possum, *novam* hic subesse
 venditionem, negari tamen nequit eam niti pacto *praecedente*,
 adeoque in *dubio* legem ex *illo* accipere, quo fit, ut simul tem-
 pus *pacti*, et pretii, de quo tum *cogitatum*, spectetur. Quod
 vero pactum retrovenditionis *exorbitans* ac *odiosum* sit, etsi tum
 quidem aliquid relevet, si de *necessitate*, quae emtori imponitur,
 rem dimittendi lis intercedit, et utrum *casus pacti* subsit, vel non,
 litigatur, nihil tamen commune habet cum ea specie, qua emtor
 ad revendendum paratus est, sed de solo *pretio* disceptat, quin
 potius, quum totum negotium ad instantiam *vendoris* ineatur,
 pro nemine quam illo, proximior commodi et incommodi ra-
 tio militat. Haftenus de *prior* quaestione. Sequitur *posterior*,
 quae huius loci est, in qua explicanda eo minus de solutione se-
 cundum tempus *contractus* facienda, dubitandum, quo magis hic
 mera *retributio* in quaestione est, quae *plena* dici nequit, nisi ex-
 acte monetae tum currentis ratio habeatur, perinde ac iuris est in
mutuo, cui ea exacte respondet, adeo, ut a plerisque pro mutuo
palliato habeatur. THOMASIVS de *conven. contr. pig. cum emt. sub*
pact. de retrov. Eamque in sententiam pronunciarunt *Tubingenses*
 teste HARPRECHTO *Conf. LX. N. CLXXII.* Similis est praxis
Camerae imperialis GAIL. p. II. obs. LXXIII. N. III. MAVRIT.
Conf. Tubing. VI. N. XI. Neque etiam hoc casu refert, utrum de
quantitate, an de certo nummorum genere conventum. Nam
 utroque casu praeter summam, vel numerum specierum, ipsa
qualitas pecuniae, et sic etiam solidorum ex *praesumpto* per legem
 consensu in obligatione est, etsi de ea nominatim nil conventum,

et sic, si nummis vel solidis puritas *detrahta*, tantum, quantum decessit, in dubio *supplendum*, sin *aucta*, augmentum *detrahendum*, quamvis numero pauciores solidos recipiat.

§. XVII.

QVID SI MERA QVANTITAS SIT IN OBLIGATIONE? NVMTALEM ARGVAT VERBVM: *current*?

Solam speciem ab hac regula excipio, qua de *mera ac nuda quantitate* restituenda vel uti ex emto, locatoue solvenda, cogitatum, nec quidquam *amplius*, quam haec in obligatione fuisse constat, quia eam non minus una, quam *quaelibet* alia monetae species, cuiuscunque bonitas existat, dummodo *legitima* sit, pensare potest. Id autem quum in *dubio* haud praesumatur, non aliter admitto, quam si *disertis* verbis de eo conventum, et qualitati *renunciatum* est. Nam propterea res in *eadem* bonitate, quae fuit, cum contraheretur, solvi debet, quia *tacite* id intelligitur actum, et cautum, licet nil *expresse* de eo conventum. Atqui hic tale quid actum intelligi nequit, quandoquidem prorsus *contrarium* clare reperitur cautum, debitori vero vel creditori iuri suo *renunciare* integrum est. Quid ergo si nominatim *currentis* monetae solutio in stipulationem deducta, sive haec appellatio *quantitati*, sive certae *speciei* monetae adiecta, puta: 1000 *Rthl. current*, vel 1000 *Rthl. in currenten 4. Gr. Stück*? Videtur utique id pacto tali *aequipollere*, quum, si *usum* loquendi sequimur, appellatio *currentis* monetae valorem *imposititum* designet, ubi autem hic in obligatione est, tempus *solutionis* spectatur, et *implicitite* subintelligitur. Ita KOHL. *c.l. n. XXVI. TITIVS iur. priv. L. IV. C. VIII. §. XV.* Rursus ANT. FABER id pactum saltem, quoad inhibendam *decrementi* suppletionem, non autem quoad impediendam *augmenti* deductionem valere putat, quia *re* non potest obligatio contrahi, nisi quatenus *datum* est *l. si decem de pact.* Verum *neutra* sententia satis expedita est, non *posterior*, quia pacta *adiecta* etiam in *mutuo*, modo non *usuraria* sint, dant *legem* contractui, sive *melio-* rem stipulatoris causam fecerint, in his vero solus *consensus* fundamentum obligationis constituit, consequenter etiam in proposito casu, ubi de *mera pacti* interpretatione quaestio est id spectandum, quod *vere* vel *praesumptive* conventum: non *prior*, quia quaestio *praeiudicialis* est, utrum eam, quae tempore

contractus, an solutionis currebat, contrahentes intellexerint, hoc ipso non satis expedita est, et appellatio citata de utraque commo-
di accipi potest. Quum itaque res ad interpretationem redeat, dubito,
an alia hic praeoptanda, quam qualem leges in dubio ad solutionem
accommodarunt, et an non contrahentes de pecunia tempore contractus
currente potius cogitaverint. Ita iudicarunt si, quod eodem recidit, instru-
mento inserta clausula: *in gangbahrer Mütze item in gangbahren 4 Gr. Strü-
cken.* MÜLLER ad Struv. Ex. XVI. CECCEI iur. Controv. tit. de solut.
Qu. V. quandoquidem illa tantum opponitur devaluatae pecuniae, vel si
species in obligationem deductae, alii monetae generi, et sic praecise de ea,
quae iam currit, haud capienda. Hoc amplius etiam tunc idem dicen-
dum, si mutata priori conventionione, pactis posterioribus alia summa, eaque
alio monetae genere, v. c. *an stat der vorhin verschriebenen in böhmischen
Frankischen oder Meißnischen Wehrungen,* solvenda continetur, uti pronun-
ciarunt Witebergenses apud BERGERVM oecon. iur. L. III. Tit. II. §.
IV. Not. IV. hac addita ratione, quia inde non praesumitur animus mu-
tandi bonitatem internam ab initio intentam. Ex quo sequitur, pergit
BERGERVS, pecuniam ante annum 1690. mutuo datam secundum modum Zinnen-
sem nach Zinnischem Fuß eodem modo vel secundum Lipsiensem cum agro re-
stituendam esse, etsi mutuum pactum quod dixi, accesserit. Magis dubium,
si conventum fuerit in solchen Geld-Sorten, welche alsdann wenn die Zah-
lung geschehen wird, gang- und gabbahr sind, vel conventionione de specie-
bus concepta hoc modo: *an Ducaten, wie solche zur Zeit der Zahlung
curriren werden,* sed nequidem haec clausula turbavit. DINNERYM de mu-
tat. monet. quoad solut. rh. XXI., quo minus, ea non obstante, idem
quod ante proposui, defenderet, quum alius sit character nummorum,
quem reprobare suo tempore creditor nequit, alia quantitas et qualitas
pecuniae: illius gratia pactum hoc adiectum censetur, non huius, adeoque
solvi quidem potest in moneta usuali vel Ducatis currentibus, sed ta-
men ad aestimationem veteris pecuniae vel aureorum, qui erant ante
mutatam qualitatem intrinsecam. Conficitur ergo solam pactitiam cla-
ram determinationem, daß sich die Contrahenten überhaupt auf die Sum-
me von 1000 Rthl. ohne Unterscheid, ob eine Geld-Veränderung vorgehen
möchte oder nicht, verglichen, solutionis tempori vim et efficaciam addere
posse, et hoc solo respectu verum esse, quod vulgo asseritur: in sum-
mam numeralem mutationem monetae cadere non posse KOHL. Ex. XIX.
N. XX. Plane si de bonitate intrinseca debitae monetae antiquae prorsus
non constat, praesumptio legis, quae huius notitiam praesupponit,
assat, et sic necessitas efficit, ut, quia nullus alius exitus, mensura in
solo tempore solutionis quaerenda sit. KOHL. c. l. in f. quae ob-
servatio in controversia de censu antiquitus constituto
solvendo usum habere potest.

32

tractus, an solutionis currebat, contrahentes intellexerint, hoc non satis expedita est, et appellatio citata de utraque commo-
 pi potest. Quum itaque res ad interpretationem redeat, dubito,
 hic praeoptanda, quam qualem leges in dubio ad solutionem
 darunt, et an non contrahentes de pecunia tempore contractus
 otius cogitaverint. Ita iudicarunt si, quod eodem recidit, instru-
 a clausula: in ganghabrer Mütze item in ganghabren 4 Gr. Strü-
 ad Struv. Ex. XVI. cocc. iur. Controv. tit. de solut.
 quidem illa tantum opponitur devaluatae pecuniae, vel si
 onem deductae, alii monetae generi, et sic praecise de ea,
 aud capienda. Hoc amplius etiam tunc idem dicen-
 i conventionem, pactis posterioribus alia summa, eaque
 v. c. an stat der vorhin verschriebenen in böhmischen
 schen Wehrungen, solvenda continetur, uti pronun-
 ciarunt. Et hoc BERGERVM oecon. iur. L. III. Tit. II. §.
 IV. Nor. tione, quia inde non praesumitur animus mu-
 tandi boni initio intentam. Ex quo sequitur, pergit
 BERGERVS, un 1690. mutuo datam secundum modum Zinnen-
 sem nach Zinsen modo vel secundum Lipsiensem cum agio re-
 stituendam esse, quod dixi, accesserit. Magis dubium,
 si conventum fuerit, quod solutio in speciebus concepta hoc
 lungen geschehen wird, vel conventionem de specie-
 bus concepta hoc n. Sorten, welche alsdann wenn die Zah-
 curriren werden, sed n. Ihr sind, vel conventionem de specie-
 zat. monet. quoad solut. wie solche zur Zeit der Zahlung
 quod ante proposui, de sola turbavit. DINNERTVM de mu-
 quem reprobare suo tempore, minus, ea non obstante, idem
 pecuniae: illius gratia pactum, alius sit caracter nummorum,
 solvi quidem potest in mon. nit, alia quantitas et qualitas
 ramen ad aestimationem veteris, letur, non huius, adeoque
 mutata qualitate intrinsecam, atis currentibus, sed tam-
 ram determinationem, daß sich sorum, qui erant ante
 me von 1000 Rthl. ohne Unterscheid, solam pactitiam cla-
 möchte oder nicht, verglichen, solutione, haupt auf die Sum-
 posse, et hoc solo respectu verum esse, cänderung vorgehen
 mam numeralem mutationem monetae cade, efficaciam addere
 N. XX. Plane si de bonitate intrinseca, ritur: in sum-
 sus non constat, praesumptio legis, quae, Ex. XIX.
 s. fiat, et sic necessitas efficit, ut, quia nulla, ziquae pror-
 solo tempore solutionis quaerenda sit, kon, supponit,
 servatio in controversia de censu antiqui, nifura in
 solvendo usum habere potest.